

SLIDET PAA SKILLEMØNT.

Af N. P. Nielsen.

Ved enhver Møntcirkulation lider som bekendt Staten et Tab ved Slidet paa Mønterne, et Tab, hvis Størrelse ikke alene afhænger af Cirkulationens Intensitet, men ogsaa af Møntens Metal og Præg. Inddragningen af Konventionsmønten gav bedre Muligheder end tidligere til at konstatere, hvor stærkt Slidet paa denne Mønt var, og i det følgende skal meddeles Resultatet af nogle Undersøgelser, som den kgl. Mønt ved denne Lejlighed har foretaget; Undersøgelserne begrænsedes til Sølvskillemønten, præget i Overensstemmelse med Møntloven af 1873.

Som bekendt satte Møntloven Grænser for Slidets Størrelse, forsaavidt som Skillemønter ophørte at være lovligt Betalingsmiddel overfor Statskassen, naar de var slidt saa meget, at det ikke med Sikkerhed kunde erkendes, for hvilket Riges Regning Mønten var præget, men overfor andre, naar Præget var utydeligt. Endvidere maatte Sølvmønter, der var slidt mere end 4 pCt. af den oprindelige Vægt, ikke sættes i Omløb af Statens Kasser, selvom Præget ikke var utydeligt.

For at se, hvor stort Slidet kunde være for at en Konventions-Sølvskillemønt ganske skulde tabe Karakteren af Mønt, har jeg ladet Præget helt bortslibe paa en 2-Krone, en 1-Krone, en 25-Øre og en 10-Øre, og Tabene ved Slidet var henholdsvis 14 pCt., 10 pCt., 22 pCt. og 18 pCt.; disse Procenter ligger saaledes meget væsentlig over de 4 pCt., Møntloven satte som Grænse for ikke at sætte Mønten i Omløb. Den Tilbageholdelse af slidt Mønt, der her er Tale om, paahvilede de kongelige Kasser og Nationalbanken og omfattede, foruden slidt Mønt, ogsaa Mønter, der har faaet et skæmmet Udseende ved kemisk eller mekanisk Paavirkning.

I Aarenes Løb er der paa den kgl. Mønt sket adskillige Nedsmeltninger af inddragen Sølvmønt; i det følgende er fremdraget Resultatet af nogle af disse Nedsmeltninger. Imidlertid maatte man paa Forhaand antage, at man ved den Lejlighed, Konventions-Skillemøntens Inddragning bød, maatte kunne faa

nøjagtigere Oplysninger, og jeg har derfor 1930 ladet foretage en Optælling af de Beholdninger af 2-Kroner, 1-Kroner, 25-Øre og 10-Øre, som Mønten da laa inde med; alle disse Mønter blev sorterede efter Aarstal efter i Forvejen at være blevet rensede for Smuds og Fedtstof, saaledes at Vægten af disse omhyggeligt rensede Mønter direkte kunde sammenlignes med Vægten af nye Mønter. Resultatet af disse Vejninger saavel som af nogle tidligere Nedsmeltninger er det, der her skal meddeles.

2-Kronestykker.

Tabel 1.

	Prægningsaar	Inddragningsaar eller Nedsmeltningsaar	Antal	pr. 1000 Stk.		
				Vægt i Kilogram	Slidtab i Gram	aarligt Slidtab i Gram
Sorterede Mønter.	1875	1914	15048	14,703	297	7,9
	1876	-	9526	14,707	293	7,7
	1897	-	767	14,885	115	6,7
	1899	-	884	14,915	85	5,6
	1915	-	1935	14,991	9	
	1916	-	4656	14,997	3	
	Minde- tokroner	-	1184	14,997	3	
Nedsmeltede Mønter.	1875—76	1889	25000	14,917	83	6,4
	"	1902	2230	14,797	203	7,8
	"	1906	3225	14,764	236	7,8
	"	1909	4932	14,749	251	7,6
	"	1910	4915	14,736	264	7,7
	"	1911	3600	14,723	277	7,9
	"	1919	6558	14,382	618	16,3
	"	1924	562500	14,733	267	
	"	1925	1280000	14,745	255	
	"	1926	316000	14,765	234	
	"	1927	160000	14,759	241	

Tabellens første Halvdel viser Resultatet af en Sortering af 34.000 Stykker; det anførte Prægningsaar maa antages tilige at være det første Cirkulationsaar. Jeg regner med Aar 1914 som sidste virkelige Cirkulationsaar, da 1-Kronesedlerne nu kom frem og overtog 2-Kronernes og 1-Kronernes Funktion som Omsætningsmidler. 2-Kronerne fra Aarene 1915 og 1916 viser ogsaa et saa lille Slid, at det giver mig Ret til helt at se bort fra Cirkulationen af dem, thi deres Vægt ligger indenfor det tilladte Remedium for nye Mønter; Intensiteten af deres Cirkulation har i alt Fald være meget ringe. 2-Kronerne fra 1875 og 1876 har en Vægt pr. 1000

Stk. paa 14,703 og 14,707 kg, medens Normalvægten er 15,000 kg. Slidtabet er henholdsvis 297 g og 293 g, medens Møntloven tillader et Tab paa 4 pCt. eller 600 g pr. 1000 Stk., d. v. s., at disse Mønter vilde med den samme Cirkulationsintensitet kunne cirkulere dobbelt saa lang Tid, d. v. s. ca. 78 Aar. Regner man Slidtabet ud pr. Aar for at faa mere anskuelige Tal, faas for de to Møntserier henholdsvis 7,9 g og 7,7 g pr. 1000 Stk. 2-Kronerne fra 1897 og 1899 viser et lidt mindre aarligt Slidtab nemlig 6,7 og 5,6 g, men denne Difference kan maaske skyldes, at de ikke er kommet ud i Cirkulationen i selve Prægningsaaet, men har ligget som Reserve i Nationalbanken i nogle Aar.

Tabellens anden Halvdel viser Vægt og Antal af 2-Kroner i nogle Nedsmeltninger, der er foretaget i Aarenes Løb. I 1889 nedsmeltedes 25.000 Stk. 2-Kroner, der blev inddraget fra Omsætningen af Nationalbanken, som mente, at Cirkulationen var mættet med denne Mønt, og derfor anmodede Finansministeriet om at faa 50.000 Kr. ompræget til 10-Ørestykker, som Cirkulationen i høj Grad manglede. Vægten pr. 1000 Stk. var 14,917 kg, Slidtabet 83 g eller 6,4 g pr. Aar, naar Cirkulationen regnes for 13 Aar, men de anførte Omstændigheder ved deres Inddragning lader formode, at deres Cirkulationsintensitet har været mindre end normalt. Nedsmeltningerne i 1902, 1906 og 1909 viser Eksempler paa normalt slidte Mønter, der af Nationalbanken er trukket tilbage fra Omsætningen, uden dog at være slidt de foreskrevne 4 pCt. Der er ogsaa her regnet med, at det første Cirkulationsaar er 1876, thi Udmøntningerne fra Aarene 1897 og 1899 beløb sig kun til 605.804 Kr., medens der i 1875—1876 blev udmøntet 9.753.950 Kr., saaledes at Udmøntningerne i 1897 og 1899 baade paa Grund af deres ringe Beløb og deres Nærhed ved de nævnte Inddragningsaar ikke vil influere paa dem. Nedsmeltningen fra 1919 afviger betydeligt fra de allerede omtalte, ved at Vægten pr. 1000 Stk. kun er 14,382 kg eller Vægttabet 618 g eller over 4 pCt. Der er her sikkert Tale om Mønter, der er blevet fastholdt af Omsætningen i mindre, afgrænsede Omraader. Selv om Prægningsaaet for de sidst nævnte Mønter sættes til 1876, idet der bortses fra Prægningerne i 1897 og 1899 og ligeledes fra en i Aarene 1915—16 foretaget Udprægning paa 2.118.658 Kr., bliver det aarlige Slid 16,3 g pr. 1000 Stk., d. v. s., at med en saa stor Intensitet i Cirkulationen som her er Tale om, vil der forløbe 37 Aar, før en 2-Kroneserie mister 4 pCt. i Vægt. Ved de store Realisationer af 2-Kronemønt som man foretog,

efter at Loven om Særskillemonnt var traadt i Kraft, viste det sig, at Vægttabet pr. 1000 Stk. laa mellem 234 g og 267 g. Her er Forholdet det, at Mønter fra alle Udmøntningsaarene er blandet sammen; ogsaa helt nye Mønter, der aldrig er blevet sendt ud fra Nationalbanken i Omsætningen, fandtes i disse Partier, men da den første Udmøntning i 1875—1876 var langt den største og udgjorde 78 pCt. af de samlede 2-Kroneudmøntninger, influerer den saa meget paa Vægten af de nævnte store Realisationer af 2-Kronemønt, saa at der, selv om man regner Cirkulationstiden fra 1876 til 1914, faas et aarligt Slidtab, der ligger mellem 6,1 g og 7,0 g.

Som Resultat af disse Undersøgelser kan man saaledes ansette Gennemsnitstabet ved Slid paa Konventions-2-Kronen pr. Aar pr. 1000 Stk. til 7,5 g d. v. s. $\frac{1}{2}$ ‰, saaledes at Cirkulationstiden for 2-Kroner, naar Cirkulationsintensiteten er den samme som konstateret, er ca. 80 Aar, før end Slidet overstiger 4 pCt.. Tabet for Statskassen ved Cirkulationen af de fra 1875 og indtil 1916 prægede 2-Kronestykker er paa Grundlag heraf beregnet fra de i de forskellige Aar udførte Udmøntningers Størrelse med „normal“ Slidprocent paa de enkelte Aargange og beløber sig til 1,185 kg fint Sølv.

Cirkulationstiden er ogsaa for disse Mønter sat lig Tiden fra Prægningsaaret og indtil 1914 af samme Grunde som

1-Kronestykker.

Tabel 2.

	Prægningsaar	Inddragningsaar eller Nedsmeltningsaar	Antal	pr. 1000 Stk.		
				Vægt i Kilogram	Slidtab i Gram	aarligt Slidtab i Gram
Sorterede Mønter.	1875	1914	18460	7,214	286	7,3
	1876	"	5000	7,228	272	7,2
	1892	"	3345	7,384	116	5,3
	1898	"	1045	7,432	68	4,3
	1915	"	8471	7,498	2	
	1916	"	4679	7,488	12	
Nedsmlede Mønter.	1875—76	1882	521	7,453	47	7,8
	"	1884	148	7,422	78	9,7
	"	1886	429	7,421	79	7,9
	"	1891	780	7,383	117	7,8
	"	1899	1209	7,342	158	6,9
	"	1906	2930	7,278	222	7,4
	"	1910	3310	7,244	256	7,4
	"	1911	2621	7,242	258	7,4
	"	1918	31375	6,844	656	16,8
	"	1925—1927	2582000	7,313	187	

nævnt for 2-Kronernes Vedkommende; ligeledes kan man se bort fra Udmøntningerne i 1915 og 1916, da Slidet viser, at deres Cirkulation har været minimal.

Tabellens første Del viser en Sortering af 41,000 Stk. 1-Kroner med en Gennemsnitsvægt pr. 1000 Stk. paa 7,323 kg, medens Normalvægten er 7,500 kg, 1-Kronerne fra 1875 og 1876 har en Vægt paa 7,214 kg og 7,228 kg, saaledes at Slidtabet er henholdsvis 286 g og 272 g eller 7,3 g og 7,2 g pr. Aar pr. 1000 Stk.; disse Mønter er omtrent slidt 4 pCt., saaledes at Cirkulationstiden for 1-Kronestykker, naar Cirkulationsintensiteten er den samme som hidtil, er ca. 40 Aar. 1-Kronestykkerne fra 1892 og 1898 viser et aarligt Slidtab paa henholdsvis 5,3 g og 4,3 g.

Tabellens anden Del viser Antallet og Vægten i en Del Nedsmeltninger. Nedsmeltningerne af inddraget 1-Kronestykker i Aarene 1882, 1884, 1886, 1891 viser et nogenlunde ensartet aarligt Slidtab, ja, det gælder endog Nedsmeltningerne i 1899 og 1906; Mønter fra Aargangene 1892 og 1898 synes ikke at være kommet frem i Omsætningen endnu, men har aabenbart ligget som Reserve i Bankerne i længere Tid; deres Cirkulationsintensitet er, som nævnt, mindre end Aargangene 1875—1876, hvad deres Slidtab viser. Af den samlede udmøntede 1-Kronemængde udmøntedes 61,7 pCt. i Aarene 1875—76, 10,5 pCt. i Aarene 1892 og 1898, medens 27,8 pCt. blev udmøntede i Aarene 1915—16, og ialt udmøntedes der 8.627.108 Kr. i 1-Kronestykker. En Nedsmeltning fra 1918 viser en Gennemsnitsvægt paa 6,844 kg, d. v. s. et Slidtab paa 656 g eller 8,7 pCt., hvad der igen svarer til et aarligt Slidtab paa 16,8 g; Slidet er dobbelt saa stort som ellers fundet, og Grunden til at disse Mønter ikke tidligere er inddraget maa aabenbart være den samme som anført for 2-Kronerne fra 1919; Cirkulationintensiteten har saavel for nævnte 2-Kroner som for 1-Kronerne været dobbelt saa stor som sædvanlig.

For de store Sølvrealisationer i Aarene 1925—1927 viser Tabellen en Gennemsnitsvægt paa 7,313 kg eller et Slidtab paa 187 g pr. 1000 Stk.; heri findes 1-Kronestykker fra alle Udmøntningsaarene, saaledes at et aarligt Slidtab ikke kan beregnes; men det nævnte Slidtab stemmer ganske godt overens med Gennemsnitsslidtabet fra de anførte 41.000 Stykker, hvis Slidtab var 177 g, saaledes at man kan sige, at det undersøgte Parti 1-Kronestykker viser et godt Billede af en 1-Krone-cirkulation.

Regner man herefter for Simpelheds Skyld det aarlige Slid

pr. 1000 Stk. til 7,5 g, hvad der nogenlunde svarer til Tabelens Tal, et Tal, man ogsaa naaede til for 2-Kronernes Vedkommende, da er Slidtabet 1 ‰ aarlig, eller Cirkulationstiden, naar Cirkulationsintensiteten er den samme, som Tabellen viser, 40 Aar. Det samlede Slidtab for de udmøntede 1-Kroners Vedkommende, beregnet efter de i Tabellen fundne Slid for de enkelte Aargange og de i disse udmøntede Beløb, beløber sig til 1.487 kg f. Sølv.

25-Ørestykker.

Nedenstaaende Tabel 3 viser først en Redegørelse for Sortering af 48.000 Stk. 25-Ører, der er ordnede efter Aars-tal og vejede, og et Uddrag af foretagne Nedsmeltninger af inddragne 25-Ørestykker. Normalvægten pr. 1000 Stk. er 2,420 kg. Aargangene 1874, 1891 og 1894 viser et Slidtab

Tabel 3.

	Prægningsaar	Inddragningsaar eller Nedsmeltningsaar	Antal	pr. 1000 Stk.		
				Vægt i Kilogram	Slidtab i Gram	aarligt Slidtab i Gram
Sorterede Mønter.	1874	1924	1910	2,245	175	3,5
	1891	"	1669	2,295	125	3,8
	1894	"	1778	2,319	101	3,4
	1900	"	1906	2,342	78	3,3
	1904	"	1950	2,344	76	3,8
	1905	"	4087	2,354	66	3,1
	1907	"	3454	2,381	39	2,3
	1911	"	3857	2,388	32	2,5
	1913	"	3230	2,399	21	2,0
	1914	"	546	2,407	13	1,3
	1915	"	4558	2,401	19	2,1
	1916	"	2503	2,401	19	2,4
	1917	"	908	2,406	14	2,0
	1918	"	2834	2,407	13	2,1
1919	"	12780	2,410	10	2,0	
Nedsmeltede Mønter.	1874	1882	400 000	2,387	33	4,1
	"	1884	400 000	3,494	26	2,6
	"	1886	200 000	2,362	58	4,8
	"	1888	120 000	2,367	53	3,8
	"	1889	200 000	2,391	29	1,9
	"	1882	1741	2,362	58	7,3
	"	1884	388	2,332	88	8,8
	"	1886	1091	2,334	86	7,2
	"	1906	250 000	2,247	173	
	"	1907	48 000	2,245	175	
	"	1910	246 000	2,239	181	
	"	1912	88 000	2,234	186	
	"	1919	204 000	2,220	200	
		1926—1928	10 620 000	2,383		

paa mere end 96 g, der er de lovmæssige 4 pCt., og de aarlige Tab er 3,5 g, 3,8 g og 3,4 g, naar jeg regner Cirkulationstiden indtil Aar 1924, da Særskillemonnten blev indført. Ved Loven af 1920 bestemtes der, at 25- og 10-Ørestykkerne kunde fremstilles af Kobbernikkel, og der blev præget et ret stort Beløb af disse Konventionsmonter, men alligevel var der megen Sølvmonnt i Omløb, saaledes at jeg har ansat Aar 1924 som sidste Cirkulationsaar for denne. Af de følgende Aargange viser Monter fra Aarene 1900, 1904 og 1905 et noget lignende aarligt Tab, men Aarene derefter fremviser et meget ujævnt Slid.

Omsætningen syntes, efter de stadig foretagne Udmøntninger at dømme, at have stærkt Brug for denne Mønt, saa at man ikke har taget det saa nøje med at inddrage den slidte Mønt; af en Udmøntning paa Kr. 2.034.625 i Aaret 1874 var der saaledes kun inddraget 1.204.903 Kr. indtil Aar 1919, og i sidstnævnte Beløb er der sikkert Monter fra senere Udmøntningsaar samt nogle Inddragninger af ikke slidt Mønt fra 1874. I Aarene 1882—1889 blev der fra Omsætningen inddraget Kr. 330.000 i 25-Ørestykker og omsmeltede til 10-Ørestykker. Man mente, at Cirkulationen var overmættet med 25-Ørestykker; skønt der fra Møntmesterens Side blev gjort omærksom paa, at der i de til Nedsmeltning leverede 25-Ørestykker i 1882 var over 20 pCt. i svensk og norsk Mønt, blev der nedsmeltet 25-Ørestykker baade i Aarene 1884, 1886, 1888 og 1889, men saaledes at det fortrinsvis skulde være Monter, der havde været meget ude i Cirkulation, der blev beordret nedsmeltet; der aarlige Slidtab ligger mellem 1,9 g og 4,8 g, og det største Totalslid er 58 g pr. 1000 Stk., der stammer fra Nedsmeltningen 1886. De nævnte aarlige Slidtab viser tydeligt, at der her er Tale om Mønt, der har været ude for en meget uensartet Cirkulationsintensitet, saaledes at selve Cirkulationstiden sammenholdt med Slidtabet intet ensartet Billede giver af det aarlige Slid. I Aarene 1882—1886 blev der ligeledes foretaget Nedsmeltninger, men af virkelig kasseret Mønt, uden dog at Slidtabet naaede 4 pCt.; her ligger det aarlige Slidtab mellem 7,2 g og 8,8 g. Nedsmeltningerne i Aarene 1906—1919 viser et aarligt Slidtab paa omkring 5 g, men Cirkulationstiden er for stor, da jeg har regnet med Aar 1874 som første Cirkulationsaar, medens kasserede Monter fra senere Prægningsaar sikkert allerede er begyndt at blive inddraget. Alle de indsmeltede 25-Ørestykker fra de ovennævnte Aar har mistet mere end 4 pCt. i Vægt, saa de allerede i en Række af Aar har været

kassable. I Aarene efter Særskillemonstens Indførelse realiseres der ca. 2,5 Millioner Kroner i 25-Ørestykker, og deres Gennemsnitsvægt var 2,383 kg pr. 1000 Stk., hvad der stemmer godt med Gennemsnitsvægten 2,380 kg af de i Tabellen undersøgte 48.000 Stk.

At angive et omtrentlig Tal for Cirkulationstiden for 25-Ørestykkerne falder vanskeligere end for de tidligere nævnte Møntstykkers Vedkommende, da aabenbart ikke alene Cirkulationsintensiteten har været meget forskellig, men ogsaa det Forhold spiller stærkt ind, at nye Mønter med skarpt Præg slides mere pr. Aar end ældre slidte Mønter, og netop for baade 25-Ørestykkernes og som senere skal ses for 10-Ørestykkernes Vedkommende var der megen slidt Mønt i Cirkulation. Skønmæssig vil man kunne anslaa det aarlige Slidtab pr. 1000 Stk. 25-Ører til at ligge mellem 4 g og 5 g eller ca. 2 ‰, og Cirkulationstiden for en 25-Øreudmøntning er derfor ca. 20 Aar. Slidtabet for de samlede Udmøntninger af 25-Ørestykker fra 1874 til 1919 er beregnet af de sorterede Møntstykker til 1476 kg fint Sølv.

10-Ørestykker.

Det viste sig hurtigt, at man ved den første store Udmøntning efter den nye Møntlov af 1873 havde faaet for faa 10-Ørestykker udmøntet, saa at man, som tidligere nævnt, lod omsmelte 50.000 Kr. i 2-Kronestykker og 330.000 Kr. i 25-Ørestykker til 10-Ørestykker, og man kunde allerede deraf vente det samme, som efterfølgende Tabel 4 udviser, at 10-Ørestykkernes Cirkulationsintensitet har været meget stor. Normalvægten pr. 1000 Stk. er 1,450 kg, og Maximalslidet — 4 pCt. — er derfor 58 g. Af Tabellens første Halvdel fremgaar det, at af 48.000 sorterede 10-Ørestykker er Aargangene fra 1874 til 1897 alle slidte mere end tilladt efter Loven, og det aarlige Slidtab pr. 1000 Stk. for disse Aargange ligger mellem 2,2 g og 2,7 g, medens de efterfølgende Aargange har et aarligt Tab, der ligger mellem 1,8 g og 2,3 g.

Tabellens anden Halvdel viser, at man for 10-Ørenes Vedkommende, ligesom for de allerede omtalte Mønters, havde nogle smaa Indsmeltninger i Aarene 1882, 1884 og 1886, der eventuelt kunde give Oplysninger om det aarlige Slidtab; men Forholdet er her det samme som ved de andre Mønter fra nævnte Aar, at de har været ude for en særlig intens Cirkulation, og Slidtabet, der for de to sidste Aargange er 68 g og 69 g, viser at Mønterne allerede er slidt mere end 4 pCt.,

Tabel 4.

	Prægningsaar	Inddragningsaar eller Nedsmeltningssaar	Antal	pr. 1000 Stk.		
				Vægt i Kilogram	Slidtab i Gram	aarligt Slidtab i Gram
Sorterede Mønter.	1874	1924	463	1,329	111	2,2
	1875	"	281	1,334	116	2,3
	1882	"	143	1,357	93	2,2
	1884	"	208	1,357	93	2,3
	1886	"	108	1,357	93	2,4
	1888	"	91	1,369	81	2,2
	1889	"	374	1,356	94	2,7
	1891	"	588	1,373	77	2,3
	1894	"	873	1,379	71	2,4
	1897	"	1235	1,385	65	2,4
	1899	"	1387	1,395	55	2,2
	1903	"	2252	1,402	48	2,3
	1904	"	618	1,411	39	2,0
	1905	"	2729	1,409	41	2,1
	1907	"	2665	1,422	28	1,6
	1910	"	2478	1,424	26	1,8
	1911	"	604	1,427	23	1,8
	1912	"	2070	1,432	18	1,5
	1914	"	3065	1,432	18	1,8
	1915	"	2272	1,433	17	1,9
1916	"	3375	1,435	15	1,9	
1917	"	3579	1,436	14	2,0	
1918	"	5450	1,442	8	1,3	
1919	"	11092	1,442	8	1,8	
Nedsmeltede Mønter.	1874	1882	3200	1,406	44	5,5
	"	1884	915	1,382	68	6,8
	"	1886	2118	1,381	69	5,7
		1907	130000	1,348	102	
		1910	172000	1,351	99	
		1911	118000	1,352	98	
		1919	398107	1,385	65	
		1926—1930	27528000	1,433		

saaledes at ca. 10 Aars Cirkulation har gjort dem kassable. Det fremgaar endvidere af Tabellen, at de i Aarene 1907—1919 foretagne Nedsmeltninger af inddragne 10-Ørestykker alle omhandler kasseret slidt Mønt, hvis Slidtab næsten er det dobbelte af det tilladte; et aarligt Slidtab paa disse Mønter kan imidlertid ikke angives, da de hidrører fra forskellige Prægningsaar.

Gennemsnitsvægten paa 10-Ørestykkerne fra de store Sølvrealisationer efter den nugældende Møntlovs Indførelse er 1,433 kg, og Gennemsnitsvægten af de ovennævnte 48.000 sorterede 10-Ørestykker er 1,425 kg pr. 1000 Stk., saaledes at man med Føje kan gaa ud fra de i Tabellen anførte Tal paa de enkelte Aargange og ved Hjælp af Udmøntningernes

Størrelse kan danne sig et nogenlunde godt Billede af Slidtabet paa den samlede Udmøntning af 10-Ørestykkerne, og dette Tab beløber sig til 1108 kg fint Sølv. Hvis man ligesom for de tidligere omtalte Møntstykkers Vedkommende vilde danne sig en Mening om Cirkulationstiden for en 10-Øreudmøntning, da vil man faa, at et aarligt Slidtab paa 3 g til 4 g eller ca. 2,5 ‰ vil give en Cirkulationstid paa ca. 16 Aar, men disse Tal er selvfølgelig meget usikre.

Valget af 4 pCt. som Maximalslidet for Sølvmonter, der skulde inddrages af de kgl. Kasser, synes efter den i 1872 nedsatte Møntkommissions Beretning at dømme at være valgt skønsmæssigt under Hensyn til at bevare Mønternes Karakter og til Justeringen af 25-Ørestykker og 10-Ørestykker, der, i Modsætning til 1-Kronerne og 2-Kronerne, af tekniske Grunde kun blev justeret kilogramvis med et Remedium paa henholdsvis 1 pCt. og 1½ pCt.

De ovenfor nævnte Undersøgelser viser, at Inddragningen af slidt Sølvmønt ikke er foretaget særlig effektivt for Smaamønternes Vedkommende, fordi man stadig har haft stærkt Brug for disse; endvidere syntes man maaske ogsaa, at Mønternes Karakter ikke havde lidt noget ved et Slid paa 4 pCt., hvorfor man saa boit fra Lovens Fordringer paa dette Punkt. Hermed stemmer det overens, naar Professor *Axel Nielsen* i „Den skandinaviske Møntunion“ har vist, at medens Danmark praktisk talt har en konstant Skillemøntcirkulation pr. Individ i Tiden fra 1885 til 1916 nemlig mellem 9,09 Kr. og 10,58 Kr., har de to andre Medlemmer af Møntunionen en stadig voksende Cirkulation pr. Individ, saaledes Norge fra 2,86 Kr. til 8,23 Kr. og Sverige fra 3,54 Kr. til 7,88 Kr. I Aaret 1878, da den store Udmøntning var færdig, var det udmøntede Beløb her i Landet 9,92 Kr., og i indeværende Aar er der efter den nye Skillemøntlov ialt udmøntet Kr. 9,67 pr. Individ; begge Tal viser en udmærket Overensstemmelse med de ovenanførte.

Her i Landet fik man for 2-Kronernes og 1-Kronernes Vedkommende udmøntet tilstrækkeligt ved Udmøntningens Begyndelse for en lang Række af Aar, og man kan praktisk talt sige, at det i Aarene 1875—1877 udmøntede Beløb tilfredsstillede Cirkulationens Krav indtil Krigens Udbrud. Nu var Forholdet det, at, da Udmøntningen var færdig, begyndte Prisniveauet at falde, saaledes at der dengang blev beregnet et rigeligt Beløb af 2-Kronestykker og 1-Kronestykker pr. Individ; men efterhaanden gjorde Befolkningstilvæksten og en større Anven-

delse af Mønt i den daglige Omsætning, at den store Skillemønt blev optaget og fastholdt i Cirkulationen. Med Hensyn til 2-Kronernes og 1-Kronernes Værdi som Cirkulationsmiddel, da fremgaar det af de nævnte Undersøgelser, at det aarlige Slidtab er henholdsvis $\frac{1}{2}$ ‰ og 1 ‰ eller Funktionstider paa ca. 80 Aar og ca. 40 Aar, d. v. s., at disse to Mønter er fremstillet paa en saadan Maade, at de tilfredsstillende Krav, som man maa stille til en Mønt om en passende Funktionstid.

Vi havde jo længe heller ikke som Sverige og Norge nogen Cirkulation af 5-Kronesedler, som først blev indført ved en kgl. Resolution af 1897. 5-Kronesedlerne, der kom frem, da Prisniveauet begyndte at stige, har i nogen Grad været Substitut for den store Skillemønt, men der var dog efter Dr. Rubows „Nationalbankens Historie“ ikke mere end 4 Millioner Kroner i Omløb i 1905 og ca. 10 Millioner Kr. i 1914.

25-Ørestykkerne blev som tidligere omtalt ogsaa fremstillet i rigelig Mængde i 1874, men fra Aarhundredeskiftet foregaar der en stadig Udmøntning af denne mere og mere anvendte Mønt. For 10-Ørestykkernes Vedkommende var der kun Stilstand i Udmøntningen fra 1875 til 1882; fra det Tidspunkt er en stadig Udmøntning nødvendig. I denne Forbindelse skal nævnes, at der under en Skillemøntscirkulation forsvinder ret store Mængder af Mønt, og jo mindre Møntværdien er, jo flere Mønter forsvinder der. Af de udmøntede 10-Ørestykker er der, ligesom for Bronzemønternes Vedkommende, forsvundet ret store Beløb fra Omsætningen, Beløb der først nøjagtigt kan konstateres, naar Konventionsmønten indkaldes. Funktionstiden for de to Mønter ligger, efter de foretagne Undersøgelser, omkring henholdsvis 20 Aar og 16 Aar. Til Skillemønt, der udsættes for en saa intens Cirkulation, som den her er Tale om, maa man med Rette kunde sige, at Sølvlegeringer ikke egner sig som Metal. Det har da ogsaa vist sig, at man, baade i Tyskland og i de Lande, der sluttede sig til den latinske Møntunion, efterhaanden forlod de smaa Sølvmønter og gik over til at fremstille henholdsvis 20-Pfenning og 25-Centimeterstykker af Kobbernikkel; dette Metal har en meget stor Modstandsevne mod Slid og er i det hele taget et udmærket Møntmetal. —

Overfor den Opgørelse af Statens Tab paa Konventions-Skillemønten, der her er forsøgt, maa det fremhæves, at Staten paa den anden Side har haft en Indtægt ved bortkommen Skillemønt; hvor stor denne har været og hvorvidt den opvejer Tabet ved Slidet, kan imidlertid ikke paa nærværende Tidspunkt opgøres.